

Toetsboek

HWBP-2 Contactmomenten

Datum	Oktober 2016
Status	Definitief
Versie	5.0

Colofon

Uitgegeven door   Hoogwaterbeschermingsprogramma 2
Informatie   Gijsbert Kant

Uitgevoerd door   Reinout Koning, Leonie de Jong, Gijsbert Kant, Jeroen
Moonen, Bart Budding

Opmaak

Datum   Oktober 2016

Status   Definitief

Versienummer   5.0

Wijzigingen ten opzichte van versie 4.0:

- Toetsmatrix-vragen aangescherpt voor C5 en C6
- Verwijzing naar handreikingen C5 en C6 aangescherpt

Lijst met gebruikte samenvattingen (ook in Toetsmatrix)

SCB	Systeemgerichte ContractBeheersing
GS	Gedeputeerde Staten
SSK	Standaard Systematiek Kostenramingen
PPI	Project Planning Infrastructuur
PP	ProjectPlan
RvS	Raad van State
RO	Ruimtelijke Ordening
EMVI	Economisch Meest Voordelige Inschrijving
OG	OpdrachtGever
ON	OpdrachtNemer
NGE	Niet Gesprongen Explosieven
VSE	VraagSpecificatie Eisen
VSP	VraagSpecificatie Proces
NWO	Niet-Waterkerende Objecten
VTA	Voorstel Tot Aanname
VTM	Voorstel tot Meenemen
POS	Project OvereenkomSt
K&L	Kabels en Leidingen
MER	Milieu Effect Rapportage
MKBA	Maatschappelijke Kosten / Baten Analyse
VKA	VoorKeurs Alternatief
EHS	Ecologische Hoofdstructuur
PIB	Project InformatieBlad
HWBP-2	Tweede HoogWater Beschermings Programma
UAV-GC	Uniforme Administratieve Voorwaarden – Geïntegreerde Contracten
RAW	Rationalisatie en Automatisering Grond-, Water- en Wegenbouw
STV	Samenvattend Toets Verslag
ENW	Expertise Netwerk Waterveiligheid
WTI	Wettelijk Toets Instrumentarium

Inhoud

1. Inleiding—	7
1.1 Leeswijzer en opzet toetsboek—	7
2. Basis Informatie en Context—	8
2.1 Organisatie en Kernteams—	8
2.2 Welke fasen kent mijn project?—	9
2.2.1 C- momenten bij RAW aanbesteden—	9
2.2.2 Contactmomenten bij UAV-GC Aanbesteden—	10
3. Toetsen als onderdeel van C-momenten—	12
3.1 Kader—	12
3.2 Toets - Spoorboekje—	12
3.3 Toets - Inhoud—	13
3.4 Toets - Proces—	14
3.5 Toets – Resultaat en besluitvorming—	15
3.6 Toetsen bij VTW—	15
Bijlage 1 Definitie Sober, Robuust en Doelmatig—	16
Bijlage 2 Format Samenvattend Toets Verslag—	19
Bijlage 3 Toetsmatrix—	21

1. Inleiding

Voor u ligt het Toetsboek van Het tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP-2). Dit boek heeft als doel om de werkwijze te definiëren van het toetsen en omschrijft hoe het programmabureau HWBP-2 als voorspelbare partner hierin wil optreden. De procedures, die horen bij het toetsen en de afhandeling van een verzoek tot wijziging door de beheerder (VtW), zijn beschreven in het interne Procedurehandboek Programmabureau HWBP.

Om Nederland duurzaam te beschermen tegen overstromingen toetsen beheerders van de primaire waterkeringen regelmatig of deze keringen voldoen aan de vigerende wettelijke veiligheidsnormen. De maatregelen die de beheerders moeten treffen om de in de eerste 2 toetsronden afgekeurde keringen weer aan de veiligheidsnormen te laten voldoen zijn in het HWBP-2 geplaatst.

De projecten binnen het HWBP-2 worden gerealiseerd door de beheerders van de primaire waterkeringen. Het rijk is verantwoordelijk voor het proces van subsidiëring van deze maatregelen.

Het Programmabureau HWBP-2, als vertegenwoordiger van het rijk, is verantwoordelijk voor het behalen van de programmadoelstellingen binnen de kaders van de subsidieregeling. Het HWBP-2 toetst daartoe de uitwerking en realisatie van de maatregelen aan de subsidieregeling¹. De definitie van wat sober, robuust en doelmatig is, is hierin een belangrijk onderdeel. Het voldoen aan de subsidieregeling is voorwaardelijk voor de financiering van projecten. Het programmabureau werkt verder voortdurend aan verbetering van de beheersing van tijd, geld en kwaliteit binnen het programma. Daartoe ondersteunt het programmabureau de beheerders bij de realisatie van de projecten.

Het doel van het uitvoeren van toetsen is te verifiëren of de projecten worden voorbereid en uitgevoerd conform de vastgestelde kaders en eventueel nadere afspraken. Het programmabureau gebruikt verschillende toetsen om te verifiëren of de projecten voldoen aan het gestelde kader van de Waterwet, de subsidieregeling en de afspraken zoals die zijn vastgelegd in de baseline van individuele projecten (dat wil zeggen in het meest recente goedgekeurde scopeformulier of intentieverklaring). Welke toetsen worden uitgevoerd hangt af van het specifieke project, het risicodossier daarvan, de fase waarin het project zich bevindt en andere project specifieke omstandigheden

Voorliggend toetsboek en toetsmatrix (Bijlage 3) vloeien voort uit en passen binnen de kaders van het Programmaplan HWBP-2 van 1 maart 2013. Hoe de verhoudingen en verantwoordelijkheden verdeeld zijn tussen programmabureau en beheerders is hierin opgenomen.

1.1 Leeswijzer en opzet toetsboek

Voorliggend document geeft de onderbouwing en een toelichting bij de toetsmatrix. In deze matrix is overzichtelijk weergegeven welke vragen per discipline, per toetsmoment centraal kunnen staan. Ook is de wijze van toetsen, het kader en de presentatie van de beoordeling opgenomen.

Hoofdstuk 2 richt zich op de uitleg van de organisatie en de werkwijze van de kernteams. In hoofdstuk 3 is het Toetsproces met het beoordelingskader terug te vinden. Tevens is hier de uitleg over hulpmiddelen als de Toetsmatrix en de Toetsoptiek opgenomen.

---

¹ Regeling bijzondere subsidies waterkeren en waterbeheeren, Delen A, B en C, januari 2012

2. Basis Informatie en Context

2.1 Organisatie en Kernteams

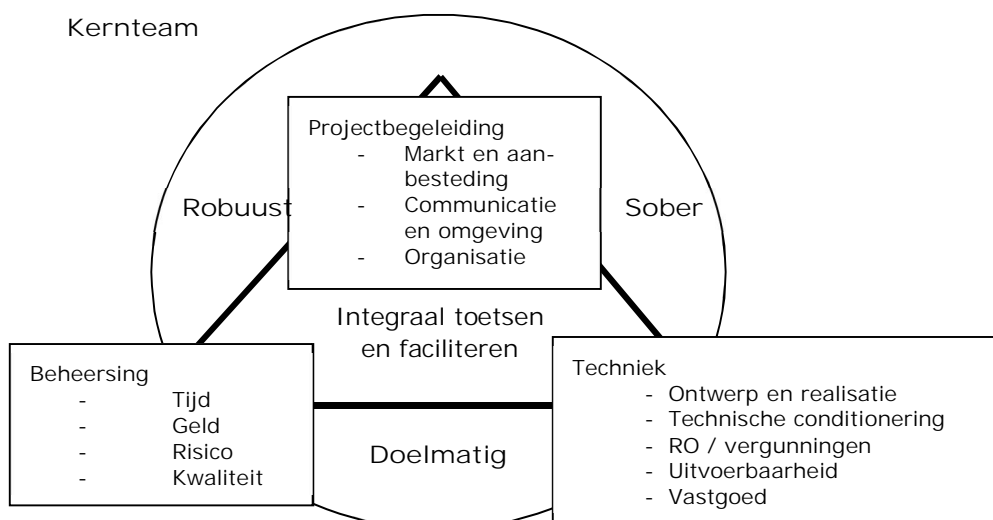
De basis voor de aansturing van het programma wordt gevormd door het Programmaplan. Hieronder staat schematisch de inrichting weergegeven.

Figuur 1

Dit schema geeft de relatie weer tussen de verantwoordelijkheden vanuit beheerder, project en programma. Het helgroene deel is dat deel waar de productie/projecten plaats vinden. Vanuit het oranje deel aan de linkerkant (programma) en het blauwe deel aan de rechterzijde (beheerder) wordt de organisatie en besluitvorming van de projecten gevoed en begeleid.

Het HWBP-2 werkt met behulp van zogenaamde kernteams. De taakverdeling in de kernteams staat in onderstaand schema weergegeven.

Figuur 2

De werkwijze met kernteams heeft primair tot doel om verrassingen bij contactmomenten te voorkomen. Vanuit de eigen expertise is door Techniek, Beheersing en Begeleiding een rol om het proces van de ontwikkeling van de producten zo te volgen en van input te voorzien, dat het contactmoment soepel verloopt.

Door in het proces van de ontwikkeling van planproducten betrokken te zijn kunnen opmerkingen en suggesties direct meegewogen en eventueel opgenomen worden, waardoor de kwaliteit van de producten bij oplevering voor een toets aanzienlijk hoger is.

Het doel van het uitvoeren van toetsen is te verifiëren of de projecten worden voorbereid en uitgevoerd conform de vastgestelde kaders en vastgestelde werkafspraken.

2.2 Welke fasen kent mijn project?

Binnen de projecten zijn verschillende fasen te onderscheiden. Aan deze fasen zijn contactmomenten gekoppeld, die onderdeel zijn van de uitvoering van de subsidieregeling. De volgorde van de contactmomenten is afhankelijk van de keuze in marktbenadering. Het toetsproces voor een project met een UAV-GC contract vraagt om een andere volgorde en invulling van de contactmomenten dan bij een traditioneel (RAW) contract.

Als startpunt geldt voor elk contactmoment dat het wordt onderbouwd met kwantitatief en kwalitatief adequate documentatie.

2.2.1 C- momenten bij RAW aanbesteden

Contactmoment 1 PIB (Startnotitie)

Dit contactmoment vindt plaats wanneer de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (voorheen Startnotitie MER) in concept is opgesteld. Bij dit contactmoment gaat het erom dat wordt vastgesteld dat de juiste ontwerpopgave en de juiste uitgangspunten worden gehanteerd en of het palet aan principeoplossingen ook een oplossing bevat die later als sober, doelmatig en robuust aangemerkt kan worden.

Contactmoment 2 Keuze VKA

Doel van dit contactmoment is om te bepalen welke ontwerpvarianten bestaan en hoe de afweging heeft plaatsgevonden die tot het voorkeursalternatief heeft geleid. Het rijk toetst of het voorkeursalternatief als sober, doelmatig en robuust aangemerkt kan worden. Indien ook andere belangen dan het veiligheidsbelang een plaats hebben gekregen in het voorkeursalternatief toetst het HWBP-2 welk deel van de te maken kosten aan veiligheid is toe te rekenen en voor subsidie in aanmerking komt.

Contactmoment 3a Ontwerp Projectplan

Bij dit contactmoment wordt het concept projectplan (voorheen: (concept) dijkversterkingsplan) getoetst op de criteria sober, doelmatig en robuust. Bij dit contactmoment wordt bepaald welk deel van de te maken kosten gerelateerd is aan de veiligheidsopgave en derhalve voor subsidie in aanmerking komt.

Contactmoment C3b Subsidieaanvraag, gunning

Nadat het projectplan door de provincie is goedgekeurd kan het waterschap een subsidieaanvraag indienen. Het ministerie van Infrastructuur en Milieu geeft naar aanleiding van de subsidieaanvraag een voorlopige beschikking af die als grondslag dient voor de uitbetaling van voorlopige subsidies aan de beheerder.

Contactmoment 4 Contractfase (Voorbereiden markt & aanbesteding)

Dit contactmoment dient om aan de hand van de opgestelde markt-uitvraag dan wel het opgestelde bestek (in geval van RAW) te bepalen welke aanbestedingsrisico's bestaan en welke maatregelen kunnen worden getroffen om deze te reduceren of te voorkomen. Verder is van belang dat het bestek conform het vastgestelde projectplan is uitgevraagd.

Contactmoment 5 Realisatie

Tijdens de realisatie van projecten wordt door middel van rapportages (van de beheerder aan het HWBP-2) en de jaarverantwoordingen de gerealiseerde en geplande voortgang gevolgd. Indien de realisatie daartoe aanleiding geeft, volgt een contactmoment 5 teneinde dreigende realisatierisico's te reduceren of voorkomen. Het betreft in feite een toets of het project voldoende beheerst wordt uitgevoerd. Daarnaast dient de toets om te voorkomen dat de beheerder bij de eindafrekening voor verrassingen komt te staan betreffende de subsidieabiliteit van het uitgevoerde werk. Een nadere toelichting op het C5 proces en de interactie tussen beheerder en programmabureau daarin, is gegeven in de Handreiking C5 die te vinden is op <http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/waterveiligheid/programma'-projecten/hwbp-2/>

Contactmoment 6 Oplevering

Zodra het project is afgerond, toont de beheerder aan dat de in het formeel goedgekeurde projectplan beschreven aanpassingen aan de hoogwaterkering zijn gerealiseerd waarmee invulling wordt gegeven aan de doelstelling van de waterwet binnen de kaders van de subsidieregeling. Vervolgens wordt de eindafrekening opgesteld waarbij de verstrekte voorlopige subsidies worden verrekend met de werkelijk gemaakte kosten. Ook wordt dan de subsidiebeschikking definitief vastgesteld. Een nadere toelichting op het C6 proces en de interactie tussen beheerder en programmabureau daarin, is gegeven in de Handreiking C6 die te vinden is op <http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/waterveiligheid/programma'-projecten/hwbp-2/>

2.2.2 Contactmomenten bij UAV-GC Aanbesteden

Door het verschil in contractmomenten en het moment waarop deze opgesteld worden tussen UAV-GC en RAW is er een andere volgorde van contactmomenten.

Bij traditioneel aanbesteden wordt na het projectplan de voorbereiding aanbesteed en het ontwerp afgemaakt. Bij geïntegreerde contracten (UAV-gc) wordt eerst een marktstrategie opgesteld om vervolgens middels functionele specificaties en proceseisen de markt te benaderen. Deze benadering kan zowel Design & Construct zijn als Engineering & Construct. Bij de laatste variant maakt de opdrachtgever zelf een referentieontwerp.

Contactmoment C1 is identiek.

Contactmoment 2 Keuze VKA

Naast het bovenstaande proces wordt gevraagd om een marktbenaderingsstrategie.

Tussen contactmomenten 2 en 3a levert de beheerder het concept inkoopplan op. Dit wordt niet formeel getoetst in deze fase, maar door het nu op te leveren voorkomt men verrassingen in een later stadium.

Contactmoment 3a Ontwerp Projectplan

Bij het contactmoment C3a levert de beheerder ook het definitief inkoopplan op. Aanvullend laat de beheerder de voortgang zien op de inmiddels concept contractstukken.

Contactmoment C4a Contractfase (75% gereed)

Op korte afstand van het C3a moment volgt C4a. Door de UAV-GC procedure loopt de C4 fase (marktbenadering) vooruit op de C3b fase.

Bij dit moment vraagt het HWBP-2 van de beheerder ongeveer een 75% versie van de contractstukken en het selectiedocument.

Contactmoment C4b Contractfase (100% gereed)

Hiertoe levert de beheerder alle contractstukken aan inclusief het inschrijvings- en beoordelingsdocument. Na dit contactmoment is de beheerder gereed om de stukken openbaar te maken.

Contactmoment C3b (Subsidieaanvraag, gunning)

Gelijk aan bovenstaand proces, echter vaak gekoppeld met de voorlopige gunning.

Contactmoment 5 Realisatie:

Tijdens de realisatie beoordeelt de beheerder volgens SCB systematiek of de opdrachtnemer voldoet aan de in het contract gestelde eisen.

Gedurende de realisatie houden beheerder en PB zodanig contact dat verrassingen bij het C6 moment worden voorkomen. Het C5 moment kan worden gebruikt om markante momenten tijdens de realisatie formeel vast te leggen. Dit kan bijvoorbeeld de verificatie van het Definitief Ontwerp betreffen, belangrijke wijzigingen, keuringen of het Beheer en Instandhoudingsplan. In de Handreiking C5 is een en ander nader uitgewerkt en toegelicht. Deze handreiking is te vinden op de helpdeskwater.nl.

Contactmoment 6 Oplevering

Gelijk aan C6 RAW . In de Handreiking C6 is het proces rond het C6 contactmoment nader uitgewerkt en toegelicht. Deze handreiking is te vinden op de helpdeskwater.nl.

	PIB	Keuze VKA	Ontwerp Projectplan	Contract en marktbenadering	Contract en Marktbenadering	Gunning	Uitvoering	Oplevering
RAW	C1	C2	C3a		C3b	C4	C5	C6
UAV-GC	C1	C2	C3a	C4a	C4b	C3b	C5	C6
C3b = Beschikking								

3. Toetsen als onderdeel van C-momenten

3.1 Kader

De beheerder is verantwoordelijk voor de voorbereiding en uitvoering van het project. Het programmabureau HWBP-2 kent subsidie toe aan (delen van) projecten die voldoen aan de eisen uit de subsidieregeling.

Om tot een subsidiebesluit en -afwikkeling te komen doorlopen beheerder en programmabureau de contactmomenten zoals in voorgaand hoofdstuk aangegeven. Voor elk C-moment levert de beheerder stukken aan, het programmabureau beoordeelt deze.

Per C-moment stelt het programmabureau vast of de inhoud van de stukken past bij de programmadoelstellingen en communiceert en bespreekt dit oordeel met de beheerder. Het doorlopen van de toets, qua proces en qua inhoud, wordt in de volgende paragrafen nader toegelicht mede aan de hand van de toetsmatrix en de toetsoptiek. Het interne procedurehandboek Programmabureau HWBP bevat de Procedure Contactmomenten & Toetsen en de Procedure VtW-projecten.

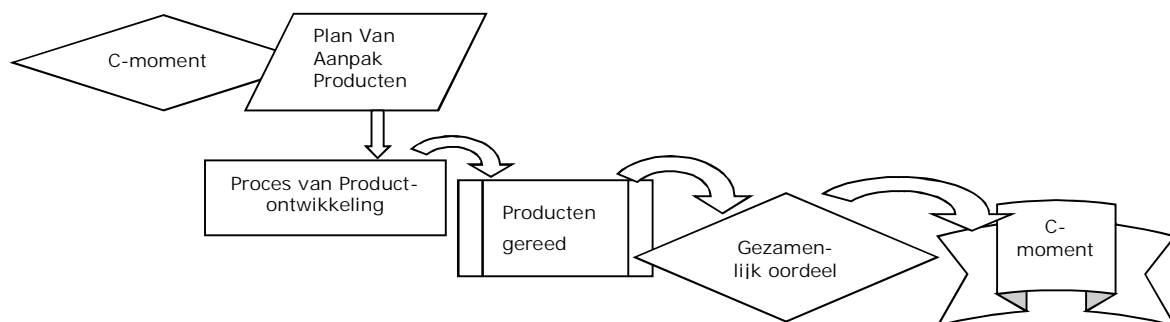
3.2 Toets - Spoorboekje

De aanloop naar een C-moment is een proces dat in gezamenlijkheid tussen beheerder en HWBP-2 wordt doorlopen. Dit begint al direct na het afronden van het voorgaande C-moment. De beheerder informeert de toetser(s) gaandeweg over uitgangspunten, aannames en keuzes bij het opstellen van documenten. Door als toetser mee te denken en te werken in processen en waar nodig de beheerder te adviseren worden wederzijdse verrassingen bij C-momenten zo veel mogelijk voorkomen.

De planning van een dergelijk proces wordt uitgeschreven in een spoorboekje. Hierin staan de noodzakelijke stappen inclusief doorlooptijden en streefdata. Dit spoorboekje heeft tot doel om een compleet en voorspelbaar overzicht te bieden zodat aan weerszijden een transparante planning ontstaat.

Het proces vraagt om het vroegtijdig ter beschikking komen van documenten. Het is niet nodig te wachten tot eindversies, concepten worden nu al meegelezen. Ook in de processen hier voorafgaand kan het HWBP-2 een ondersteunende rol spelen. Wanneer de documenten "toets-gereed" zijn volgt de belangrijke check op compleetheid. Hierbij is niet alleen belangrijk dat de set compleet is, maar dat de stukken onderling samenhangend zijn en dat het de meest recente dan wel vigerende versie is.

HWBP-2 hecht veel waarde aan hoge kwaliteit van documenten, processen en de algehele projectinrichting. Van de beheerder wordt daarom een goede kwaliteitsborging gevraagd. Zodoende is het mogelijk om de toetsing op onderdelen middels de SCB systematiek uit te voeren.

3.3 Toets - Inhoud

De toets is erop gericht om te bepalen of wordt voldaan aan de subsidieregeling. Hiertoe wordt een oordeel opgesteld over het project. Bij het toetsproces wordt gebruik gemaakt van de Toetsmatrix, de Toetsoptiek, de reviewtabel en het Samenvattend Toetsverslag (STV). Een en ander is hieronder uitgelegd.

Basis is de Toetsmatrix (Bijlage 3), waarin voor alle toets-momenten achtereenvolgens een opsomming is gegeven van:

- Hoofddoel en subdoel,
- In te dienen documenten,
- Thema's,
- Onderliggende (toets)vragen per thema.

De hoofdvragen bij elke toets zijn:

1. voldoet het project aan de criteria Sober, Robuust en Doelmatig (Bijlage 1).
  - a. Voldoet de maatregel aan het oplossen van de veiligheidsopgave?
  - b. Is de maatregel vergunbaar en inpasbaar?
  - c. Is de maatregel realistisch en uitvoerbaar?
2. is het project voldoende beheerst?
  - a. Is de projectorganisatie gesteld voor de fase van het project?
  - b. Zijn de planning en de raming voldoende stabiel?
  - c. Zijn de risico's in beeld en worden deze voldoende beheerst?

Om deze vragen te beantwoorden wordt een toets uitgevoerd aan de hand van de volgende zes thema's:

1. Techniek en uitvoering;
2. Conditionering;
3. Projectorganisatie;
4. Projectbeheersing;
5. Markt en aanbesteding;
6. Omgeving en communicatie.

De vragen horend bij elk thema zijn opgenomen in de Toetsmatrix (Bijlage 3). De insteek van de Toetsmatrix is om de beheerder inzicht te verschaffen in de mogelijke vragen die het HWBP-2 kan stellen. Hiermee wordt het gesprek inhoudelijk gefaciliteerd en ingericht. Er kunnen aanvullende vragen worden gesteld, de Toetsmatrix is niet uitputtend.

Bij een C-moment wordt door het kernteam een oordeel gegeven op de hoofdvragen uit de Toetsmatrix aan de hand van de zes thema's. Alle thema's worden door het kernteam op hoofdlijnen beoordeeld. Naar oordeel van het kernteam worden enkele thema's of kwesties geselecteerd met een verhoogd risico voor tijd, geld en kwaliteit (Toetsoptiek) waar de beoordeling met meer diepgang wordt uitgevoerd (risico gestuurd toetsen). De deelvragen per beoordelingsthema worden door het kernteam facultatief gebruikt.

Door de toepassing van een toetsoptiek brengt het HWBP-2 focus aan. Direct na het voorgaande C-moment wordt deze focus aangebracht. De Toetsoptiek is weliswaar flexibel bij ontwikkelingen, maar geeft vooral aan waarop het HWBP-2 de aandacht wil leggen. Door deze optiek met de beheerder te delen ontstaat een gedragen visie over de optiek. Het resultaat van een beoordeling wordt opgenomen in het Samenvattend Toetsverslag (STV, Bijlage 2). Het STV is de basis voor het afronden van het C-moment.

3.4 Toets - Proces

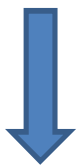
De hoofdlijn van het toetsproces omvat, van Toetsoptiek tot formele C-brief, bestaat uit de volgende stappen:

Toetsmatrix

De Toetsmatrix is de basis voor het opstellen van de Toetsoptiek. Het Kernteam bepaalt de Toetsoptiek. Restpunten uit het voorgaande contactmoment maken deel uit van de Toetsoptiek

Toetsoptiek

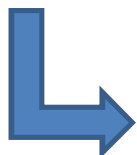
Toets met focus volgens Toetsoptiek. Deeltoetsbevindingen op te nemen in de Reviewtabel. Reviewtabel wordt (ambtelijk) besproken, afgestemd en vastgesteld met het projectteam van de beheerder

Reviewtabel

Belangrijkste toetsresultaten of -bevindingen uit de Reviewtabel worden opgenomen in het Samenvattend Toetsverslag.

Samenvattend Toetsverslag (STV, bijlage 2)

Naar MT HWBP2: Oplegmemorandum + STV + reviewtabellen
Naar Beheerder: C-brief + STV (m.u.v. C3b, zie N.B.1)

De –interactieve- werkwijze voor de toetsen in de uitvoering (C5 en C6) is in afzonderlijke handreikingen nader uitgewerkt. Deze zijn te vinden op de helpdeskwater.nl.
<http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/waterveiligheid/programma'-projecten/hwbp-2/>

N.B.1:

Bij C3b wordt het STV niet met de beschikking meegezonden, maar met de volgende projectreferentiebrief.

N.B.2:

Het oplegmemorandum is een intern document. Het geeft de navolgbaarheid weer van het kern-teamadvies. Tevens omvat het meer context waarin het advies is genomen.

De C-brief omvat relevante delen van het oplegmemorandum en de (bestuurlijke) inhoud omtrent het C-besluit.

3.5 Toets – Resultaat

Per beoordelingsthema geeft het kernteam een oordeel ten aanzien van het risicoprofiel. Hierbij wordt de volgende wijze van presenteren aangehouden (bijlage 2):

Risicoprofiel passend bij complexiteit van het project

Verhoogd risicoprofiel ten opzichte van de complexiteit van het project.

Te hoog risicoprofiel ten opzichte van de complexiteit van het project.

Tevens wordt in een samenvattende tekst de restpunten benoemd

Per C-moment volgt, op basis van de themabeoordeling, een eindbeoordeling. De weergave hiervan is in de vorm van een stoplicht, waarbij de kleur het risicoprofiel aangeeft en ook in hoeverre er sprake is van restpunten ter verdere afwikkeling:

Rood Geen afronding contactmoment.

Onduidelijkheden, project voldoet niet aan subsidieregeling en/of risicoprofiel te hoog t.o.v. complexiteit van het project.

Oranje Voorwaardelijke afronding contactmoment.

Project voldoet onder voorwaarden aan subsidieregeling en/of verhoogd risicoprofiel t.o.v. complexiteit van het project.

Groen Afronding Contactmoment.

Project voldoet aan subsidieregeling, risicoprofiel passend bij complexiteit project

3.6 Toetsen bij VTW

Een VTW (Voorstel tot Wijziging) is een verzoek tot wijziging van een of meerdere projectreferenties voor de beheers aspecten scope (inclusief kwaliteit), tijd en geld. Een VTW wordt ingediend als de besluitvorming voor wijziging van een of meerdere projectreferentie niet kan wachten tot een regulier contactmoment. Basis voor de VTW is de vigerende projectreferentie.

Een VTW wordt aangevraagd als de afwijking meer dan 20% is van de vigerende raming of beschikking, waarbij een minimum van €500.000,- geldt. Een VTW is ook nodig als de wijziging meer dan €10mln bedraagt ten opzichte van de vigerende raming. Ook een verwachte vertraging van 6 maanden of meer ten opzichte van de vigerende referentie is aanleiding voor een VTW.

De toets bij een VTW vindt plaats conform de beoordeling bij het voorliggende C-moment. De wijze van rapporteren is gelijk als bij een normale procedure. De rapportage vindt plaats middels een samenvattend toetsverslag (STV) en een VTW-brief.

Bijlage 1 Definitie Sober, Robuust en Doelmatig

Kern van de subsidieregeling is dat om voor subsidie in aanmerking te komen, de maatregelen tbv de veiligheidsopgave sober, robuust en doelmatig worden uitgevoerd. Alle projecten worden daarom op dit criterium getoetst, in de opeenvolgende projectfasen conform de C-momenten.

In dit memo worden de definities van sober, robuust en doelmatig gegeven. Tevens wordt een toelichting gegeven als aanvullende handreiking.

Doel van deze nota is het bieden een uitgangspunt voor de toetsing, en de gesprekken die daarbij worden gevoerd. Daarnaast kan overleg tussen betrokkenen nodig zijn om tot een eindoordeel te komen. Deze nota biedt een basis om deze gesprekken te voeren.

Uitgangspunt voor de definities is de subsidieregeling (Regeling bijzondere subsidies waterkeren en waterbeheren). In de bijbehorende toelichting op de subsidieregeling is de volgende tekst opgenomen:

"Artikel 4, tweede lid, bevat de gronden voor de weigering van een subsidie... .. Een tweede grond om de subsidie te kunnen weigeren, is dat het ontwerp niet voldoet aan eisen van soberheid en doelmatigheid. Voor de bepaling wat sober en doelmatig is, wordt verwezen naar de ontwerp leidraden, bedoeld in artikel 5, eerste lid, van de Wwk. Omdat het tweede lid een zogenaamde 'kan-'bepaling is, hoeft het oordeel dat een ontwerp bijvoorbeeld niet voldoende sober en doelmatig is, niet direct te leiden tot weigering van de subsidie, maar kan ook subsidie op grond van de bijgestelde raming die recht doet aan eisen van soberheid en doelmatigheid worden toegekend. Deze beoordelingsruimte voor de subsidieverlener geldt overigens voor alle in het tweede lid, genoemde weigeringsgronden."

Hiermee is de basis voor de uitgangspunten eenduidig geformuleerd. Voor de bepaling wat sober en doelmatig is wordt verwezen naar de ontwerp leidraden. Deze bieden hierin houvast. In het programmaplan zijn de definities conform de Basisrapportage aan de Tweede Kamer als volgt vastgesteld:

Basisrapportage HWBP-2, 26 september 2011, Definitief, par 2.1, blz. 11:

Robuust, sober en doelmatig

Het rijk bekostigt alleen de maatregelen die gerelateerd zijn aan de veiligheidsopgave en de wettelijke inpassingseisen. Hiertoe toetst het rijk de maatregelen aan de subsidiecriteria robuust, sober en doelmatig.

Robuust: bij het ontwerp van de te treffen maatregelen dient rekening te worden gehouden met ontwikkelingen die zich naar verwachting in de toekomst voordoen, zoals zeespiegelstijging of een hogere rivierafvoer. Maatregelen aan dijken en dammen worden daarom ontworpen met een levensduur van 50 jaar, maatregelen aan kunstwerken met een levensduur van 100 jaar. Het ontwerp wordt daarbij gebaseerd op de huidige normen en vigerende leidraden. Uitgangspunt is dat wanneer de maatregel hieraan voldoet, sprake is van een robuuste maatregel.

Sober: een maatregel dient louter gericht te zijn op de hoogwaterbescherming. De maatregelen die onderdeel uitmaken van het HWBP-2 hebben tot doel het veiligheidsniveau van de kering weer op orde te brengen. Hierbij wordt de kering ingepast in de omgeving. Eventuele aanvullende maatregelen, bijvoorbeeld gericht op het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van de kering of het verbeteren van de lokale verkeerssituatie komen niet voor subsidie in

aanmerking. De beheerder dient zelf, in overleg met regionale partners, voor de bekostiging van aanvullende wensen te zorgen.

Doelmatig: dit houdt in dat de te leveren inspanningen en uitgaven om de opgave te realiseren daadwerkelijk bijdragen aan het behalen van het beoogde doel (voldoen aan de norm) en dat de kosten in verhouding staan tot de opbrengsten.

*) : De prioritair zwakke schakels kunnen vormen een uitzondering op deze regel. Zie hiervoor de Basisrapportage paragraaf 2.1

De definities zijn kort en krachtig geformuleerd. Toch kunnen interpretatieverschillen voorkomen. Daarom is op basis van de ervaring tot nu toe de volgende toelichting geformuleerd:

Sober

- Met het op orde brengen van het veiligheidsniveau wordt de waterveiligheid bedoeld. Hieronder vallen de maatregelen die nodig zijn om de waterkering gedurende de planperiode integraal (dus voor alle faalmechanismen) te laten voldoen aan de norm.
- Maatregelen voor inpassing in de omgeving vallen binnen de definitie "sober" als deze noodzakelijk zijn om tot een vergunbaar projectplan water te komen. Uitgangspunt is dat bestaande waarden behouden blijven. Mitigerende of compenserende maatregelen voor het behoud van waarden (functie of kwaliteit) in dat verband zijn subsidiabel. Voorbeelden:
  - Subsidiabel: Nu een landschappelijk wenselijk steil talud: na uitvoering ook landschappelijk wenselijk steil talud.
  - Subsidiabel: Nu een landschappelijk steil talud, handhaven is niet mogelijk. Landschappelijke waarde compenseren door een duidelijke overgang dijk-voorland te creëren.
  - Niet subsidiabel: Een aanvullende (inpassings-)maatregel zoals het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van de kering of het verbeteren van de lokale verkeerssituatie.

Robuust

- Een ontwerp dat is gebaseerd op de huidige normen en vigerende leidraden is robuust. Hierbij wordt gewerkt met toeslagen voor vereiste sterkte en ontwerpbelastingen voor (on)voorzien omstandigheden en ontwikkelingen.
  - Ten aanzien van vereiste sterkte zijn veel toeslagen in de ontwerpregels verwerkt. Het kan zijn dat voor een aantal faalmechanismen meer sterkte wordt verkregen dan in de regels voor reguliere toetsrondes.
  - Ten aanzien van ontwerpbelastingen geldt dat er toeslagen worden meegenomen in de hydraulische belastingen. Deze toeslagen gelden niet voor reguliere toetsrondes.
- Gezien de gewenste uitbreidbaarheid van de waterkering geldt dat grondconstructies de voorkeur hebben. Als deze niet inpasbaar blijken of gepaard gaan met hogere kosten komen constructies in beeld (zie onderstaand stroomschema, cf Leidraad Rivieren).
- Voor constructies kan de toepassing van robuust tot oplossingen leiden die niet als Doelmatig zijn aan te merken. In deze gevallen wordt in samenwerking naar maatwerk gezocht, die wel als Doelmatig kan worden gekwalificeerd.

Doelmatig

- Toepassing van vigerende leidraden en technisch rapporten leidt niet per definitie tot een doelmatig ontwerp. Het vraagt aandacht om te conservatieve en daarmee te kostbare oplossingen te vermijden..

- Ook het toepassen van nieuw ontwikkelde kennis kan optimalisatie van de maatregelen mogelijk maken. Hierover moeten altijd vooraf afspraken worden gemaakt tussen beheerder en programmabureau, ondersteund door een positief ENW advies en evt. een beleidsbesluit (RWS en/of DGRW).
- Anderzijds kan het ook zo zijn dat nog niet vastgestelde kennis er op korte termijn toe kan leiden dat een net versterkte waterkering weer wordt afgekeurd. Ook dan moeten vooraf projectspecifieke afspraken tussen programmabureau en beheerder gemaakt worden over het al dan niet hanteren van deze kennis (ook hier ondersteund door een positief ENW advies en evt. een beleidsbesluit).

Voorbeelden van het voorkomen van een te conservatieve c.q. ondoelmatige uitwerking bij hanteren vigerende kennis:

- reductie van corrosietoeslag damwanden in zoet water en zout water omgeving (zie <http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/waterveiligheid/programma'-projecten/hwbp-2/kennis-delen/nieuwe-methode/>)
- ontwerptimalisatie voor langsconstructies (zoals stabiliteitsschermen) met de Leidraad Kunstwerken (locatie specifiek uitgewerkt in een ontwerprichtlijn, met positief advies ENW; NB toetsing van het project-specifieke effect van deze richtlijn is essentieel ; zie <http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/waterveiligheid/programma'-projecten/hwbp-2/kennis-delen/ontwerprichtlijn/>))
- verbeterde definitie van de sterkte van veen in de ondergrond, programma Dijken op Veen (toepassing voor Markermeerdijken in april 2015 door de Minister geaccordeerd).

Voorbeelden van situaties waarbij nieuwe kennis (WTI 2011, WTI2017) kan leiden tot hernieuwd afkeuren in de toetsing op korte of middellange termijn:

- hanteren van de zoneringsregels macrostabiliteit uit vigerend technisch rapport
- toepassen van nieuwe ontwerprichtlijn stabiliteitsschermen (zie boven)

Bijlage 2 Format Samenvattend Toets Verslag

Fase van het Project	C4a	C
RWS Bedrijfsinformatie	Samenvattend Toetsverslag (STV)	Uitslag
Algemene gegevens project	Algemene gegevens STV:	
Projectnaam:	Opgesteld door:	Uitslag: 1
Projectnummer HWBP-2:	Afgestemd in KT op (datum):	
Deelproject:	Goedkeuring MT op (datum):	
Projectbegeleider:	Toetscoördinator:	
Kernteamlid Beheersing:	Deeltoetsers (incl. vakgebied):	
Kernteamlid Techniek:		
Korte omschrijving project:	Archiefnummer reviewtabel:	
	Archiefnummer C-brief:	
	Referenties:	
	Raming (50%, incl BTW, risico):	
	Tijd - start realisatie:	
	Tijd - eind realisatie/dijk veilig:	akkoord
HOOFDOELN (wordt voldaan aan de regeling)		
Is het sober, Robuust en Doelmatig?		
Is het project "in control"?		
Is voldoende herleidbaar en onderbouwd gewerkt?		
	Invullen score (1, 2, 3) ---->	1
	Advies KT:	
	Samenvattend oordeel: risicoprofiel past bij complexiteit project	😊 😐 😞
Fasespecifiek Doel		
Zit bestek / uitvraag naar markt goed in elkaar?		
Nadruk op techniek, conditionering, juridische positionering		
Is het contract een juiste vertaling van het PP?		
TECHNIEK		
	Advies KT:	
	Samenvattend oordeel: risicoprofiel past bij complexiteit project	😊 😐 😞
	Restpunten:	
CONDITIONERING		
	Advies KT:	
	Samenvattend oordeel: risicoprofiel past bij complexiteit project	😊 😐 😞
	Restpunten:	
ORGANISATIE		
	Advies KT:	
	Samenvattend oordeel: risicoprofiel past bij complexiteit project	😊 😐 😞
	Restpunten:	
BEHEERSING		
	Advies KT:	
	Samenvattend oordeel: risicoprofiel past bij complexiteit project	😊 😐 😞
	Restpunten:	
MARKT EN AANBESTEDING		
	Advies KT:	
	Samenvattend oordeel: risicoprofiel past bij complexiteit project	😊 😐 😞
	Restpunten:	
OMGEVING EN COMMUNICATIE		
	Advies KT:	
	Samenvattend oordeel: risicoprofiel past bij complexiteit project	😊 😐 😞
	Restpunten:	
Wat (producten)	Aanbiedingsbrief	
	Plan van Aanpak	
	notitie met afwijkingen t.o.v. projectplan inclusief impact	
	Selectieleidraad (100%)	
	Inschrijfleidraad (80%)	
	Basisovereenkomst (80%)	
	VSE (80%)	
	VSP (80%)	
	Annexen (80%)	
	Overzicht bindende en informatieve documenten	
	Concept Contractbeheersplan (80%)	
	Kaart met beschikbare gronden	
	Contractraming	
	PPI planning (op basis van Risicodossier)	
	Resultaten review/audit op interne en externe kwaliteitsborging	
	Checklist restpunten vorig C-moment	

Bijlage 3 Toetsmatrix

In een werkversie van de Toetsmatrix wordt de Toetsmatrix, Toetsoptiek en STV gecombineerd (Format Toetsmatrix 2015).

De Toetsmatrix is digitaal het beste leesbaar, of anders als print op A3 formaat.

